P9_TA(2019)0031

Strano uplitanje u izbore i dezinformacije u nacionalnim i europskim demokratskim procesima

Rezolucija Europskog parlamenta od 10. listopada 2019. o stranim uplitanjima u izbore i dezinformacijama u nacionalnim i europskim demokratskim procesima (2019/2810(RSP))

(2021/C 202/06)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU), Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), Povelju Europske unije o temeljnim pravima, a posebno njezine članke 7., 8., 11., 12., 39., 40., 47. i 52., Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a posebno njezine članke 8., 9., 10., 11., 13., 16. i 17., te Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a posebno njegov članak 3.,

— uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima od 16. prosinca 1966., a posebno njegove članke 2., 17., 19., 20. i 25.,

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 26. travnja 2018. naslovljenu „Suzbijanje dezinformacija na internetu: europski pristup” (COM(2018)0236),

— uzimajući u obzir zajednički Akcijski plan Komisije i potpredsjednice Komisije / Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku za borbu protiv dezinformiranja od 5. prosinca 2018. (JOIN(2018)0036) te zajedničko izvješće Komisije i potpredsjednice Komisije / Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o provedbi Akcijskog plana za borbu protiv dezinformiranja od 14. lipnja 2019. (JOIN(2019)0012),

— uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća od 18. listopada 2018.,

— uzimajući u obzir studiju „Automatizirano suzbijanje dezinformacija” koju je 15. ožujka 2019. ([1]) objavila Glavna uprava Europskog parlamenta za usluge parlamentarnih istraživanja,

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. ožujka 2019. o sigurnosnim prijetnjama povezanim sa sve većom tehnološkom prisutnošću Kine u EU-u i mogućim mjerama na razini EU-a za njihovo smanjenje ([2]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 23. studenoga 2016. o strateškoj komunikaciji EU-a za borbu protiv propagande koju protiv nje provode treće strane ([3]),

— uzimajući u obzir Preporuku Europskog parlamenta od 13. ožujka 2019. Vijeću i potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o analizi popratnih mjera koje je ESVD poduzeo dvije godine nakon izvješća Europskog parlamenta o strateškoj komunikaciji Europske unije za borbu protiv propagande koju protiv nje provode treće strane ([4])

— uzimajući u obzir Direktivu 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) ([5]) i njezinu aktualnu reformu,

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. listopada 2018. o korištenju podataka korisnika Facebooka od strane poduzeća Cambridge Analytica i učinku na zaštitu podataka ([6]),

([1]) Glavna uprava za usluge parlamentarnih istraživanja, Odjel za znanstvena predviđanja, 15. ožujka 2019.
([2]) Usvojeni tekstovi, P8_TA(2019)0156.
([3]) SL C 224, 27.6.2018., str. 58.
([4]) Usvojeni tekstovi, P8_TA(2019)0187.
([5]) SL L 201, 31.7.2002., str. 37.
([6]) Usvojeni tekstovi, P8_TA(2018)0433.

četvrtak, 10. listopada 2019.

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. prosinca 2018. o godišnjem izvješću o provedbi zajedničke sigurnosne i obrambene politike ([7]),

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 24. srpnja 2019. naslovljenu „Devetnaesto izvješće o napretku prema uspostavi učinkovite i istinske sigurnosne unije” (COM(2019)0353),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) ([8]),

— uzimajući u obzir Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća od 6. lipnja 2018. o uspostavi programa Digitalna Europa za razdoblje 2021.–2027. (COM(2018)0434),

— uzimajući u obzir članak 132. stavak 2. Poslovnika,

A. budući da su pokušaji državnih i nedržavnih subjekata iz trećih zemalja da utječu na donošenje odluka u EU-u i njegovim državama članicama te vršenje pritiska na vrijednosti iz članka 2. UEU-a zlonamjernim uplitanjem dio šireg trenda s kojim se suočavaju demokracije diljem svijeta;

B. budući da strano uplitanje može poprimiti razne oblike, uključujući kampanje dezinformiranja na društvenim medijima u cilju oblikovanja javnog mišljenja, kibernapade usmjerene na ključnu infrastrukturu povezanu s izborima te izravno i neizravno financijsko podupiranje političkih aktera;

C. budući da uplitanje stranih aktera u izbore predstavlja velik izazov jer za sobom povlači ozbiljan rizik za europska demokratska društva i institucije, temeljna prava i slobode, vladavinu prava, sigurnost, gospodarsku dobrobit i, u konačnici, europski suverenitet;

D. budući da zemlje koje se upliću u poslove drugih zemalja koriste i zloupotrebljavaju činjenicu da su ljudi i gospodarstva na globalnoj razini povezani digitalnim sredstvima i novim tehnologijama; budući da se mediji, a prije svega društvene platforme, lako mogu iskoristiti za širenje dezinformacija;

E. budući da je potrebno podići razinu osviještenosti o kampanjama dezinformiranja koje provodi Rusija jer su one glavni izvor dezinformacija u Europi;

F. budući da su i državni i nedržavni akteri iz trećih zemalja, osim Rusije, uključeni u zlonamjerno uplitanje u europske javne rasprave;

G. budući da je Komisija u svojoj preliminarnoj analizi u lipnju 2019. pokazala da su mjere uvedene radi zaštite integriteta europskih izbora doprinijele ograničavanju uplitanja stranih državnih i nedržavnih aktera u izbore za Europski parlament u svibnju 2019.;

H. budući da je EU uspješno proveo niz mjera za ublažavanje stranog utjecaja na izbore za Europski parlament 2019. i očuvanje integriteta tih izbora, uključujući Kodeks dobre prakse u suzbijanju dezinformacija, sustav brzog uzbunjivanja i europsku mrežu za suradnju u području izbora; budući da je Komisija najavila da namjerava poduzeti daljnje mjere za rješavanje tih problema;

I. budući da je EU u velikoj mjeri ovisan o stranim tehnologijama, softveru i infrastrukturi, zbog čega može biti podložniji uplitanju stranih aktera u izbore;

J. budući da je zbog razmjera zlonamjernog uplitanja potreban koordinirani europski odgovor koji uključuje nekoliko komplementarnih komponenti;

K. budući da odgovornost za borbu protiv dezinformacija i uplitanja stranih aktera u izbore nije isključivo u nadležnosti javnih tijela, već su za nju odgovorna i poduzeća u području internetskih i društvenih medija, koja bi stoga trebala surađivati u postizanju tog cilja, a da pritom ne ugrožavaju slobodu govora i ne djeluju kao privatizirana tijela za cenzuru;

([7]) Usvojeni tekstovi, P8_TA(2018)0514.
([8]) SL L 119, 4.5.2016., str. 1.

L. budući da je nekoliko istraga pokazalo da je došlo do kršenja ili zaobilaženja ključnih izbornih pravila, posebno postojećih odredbi o transparentnosti financiranja kampanja, te da postoje navodi o političkoj potrošnji neprofitnih organizacija iz trećih zemalja, posebno iz Rusije;

M. budući da se svi prijavljeni incidenti uplitanja stranih aktera u izbore uklapaju u sustavni obrazac koji se ponavlja posljednjih godina;

N. budući da se očekuje da će se prije kraja 2020. u državama članicama održati više od 50 predsjedničkih, nacionalnih, lokalnih ili regionalnih izbora;

1. naglašava da su sloboda govora i izražavanja, zaštita privatnosti i osobnih podataka i medijski pluralizam u srži otpornih demokratskih društava te da pružaju najbolju zaštitu protiv kampanja dezinformiranja i neprijateljske propagande;

2. naglašava da je uplitanje u izbore, unatoč složenoj prirodi neprijateljskog uplitanja i dezinformiranja iz inozemstva, dio šire strategije hibridnog ratovanja i da stoga odgovor na tu strategiju ostaje temeljno pitanje sigurnosti i vanjske politike;

3. ponavlja da se uplitanjem stranih aktera u izbore ugrožava pravo ljudi da sudjeluju u upravljanju svojom zemljom, izravno ili preko slobodno odabranih predstavnika, kako je propisano Općom deklaracijom o ljudskim pravima, te da je takvo uplitanje drugih država kršenje međunarodnog prava, čak i kad ne dođe do primjene vojne sile, prijetnje teritorijalnom integritetu ili prijetnje političkoj neovisnosti;

4. vjeruje da su slobodni i pošteni izbori u središtu demokratskog procesa i stoga poziva institucije i države članice EU-a da poduzmu odlučne mjere u vezi s tim pitanjem, među ostalim i u predstojećem postupku promišljanja o budućnosti EU-a;

5. izražava duboku zabrinutost zbog činjenice da se kontinuirano otkrivaju dokazi o uplitanju, često s naznakama stranog utjecaja, u razdoblju koje prethodi svim glavnim nacionalnim i europskim izborima, pri čemu velik dio tog uplitanja koristi protueuropskim i populističkim kandidatima i kandidatima krajnje desnice te je usmjeren na određene manjine i ranjive skupine, uključujući migrante, pripadnike zajednice LGBTI, vjerske skupine, osobe romskog porijekla i muslimane ili osobe za koje se pretpostavlja da su muslimani, što služi široj svrsi ugrožavanja privlačnosti demokratskih i ravnopravnih društava;

6. prepoznaje zabrinjavajući trend globalnih skupina krajnje desnice koje se služe dezinformacijama velikih razmjera na platformama društvenih medija; zabrinut je zbog toga što je takvo deizinformiranje negativno utjecalo na rodnu ravnopravnost i prava osoba LGBTI;

7. potvrđuje da velika većina država članica u potpunosti ili djelomično zabranjuje inozemne donacije političkim strankama i kandidatima; sa zabrinutošću podsjeća na to da su čak i u slučajevima gdje postoje zakonom propisana ograničenja u pogledu izvora političkog financiranja strani akteri pronalazili načine za njihovo zaobilaženje te su pružali potporu svojim saveznicima uzimanjem zajmova u stranim bankama, kao npr. u slučaju stranke Nacionalna fronta (Front National), putem kupoprodajnih i trgovinskih sporazuma, kao u slučaju navoda protiv Slobodarske stranke Austrije (FPÖ) objavljenih 17. svibnja 2019. u Der Spiegelu i Süddeutsche Zeitungu i onih protiv stranke Lega per Salvini Premier od 10. srpnja 2019. objavljenih na Buzzfeedu i u L'Espressu, te olakšavanjem financijskih aktivnosti, sukladno objavama u britanskom tisku povezanima s kampanjom Leave.eu;

8. izražava duboku zabrinutost zbog izrazito opasne prirode prije svega ruske propagande i poziva Komisiju i Vijeće da uspostave učinkovitu i detaljnu strategiju za suprotstavljanje ruskim strategijama dezinformiranja na brz i pouzdan način;

9. sa zabrinutošću primjećuje da je broj slučajeva dezinformiranja za koje se smatra da potječu iz ruskih izvora, a koje je radna skupina za stratešku komunikaciju na istoku (East Stratcom) zabilježila od siječnja 2019. (998 slučajeva) više nego dvostruko veći nego u istom razdoblju 2018. (434 slučaja);

10. nadalje, oštro osuđuje sve agresivnije mjere državnih i nedržavnih subjekata iz trećih zemalja koji nastoje narušiti ili obustaviti normativne temelje i načela europskih demokracija i suverenost svih zemalja pristupnica EU-a među zemljama zapadnog Balkana i zemalja Istočnog partnerstva, kao i utjecati na izbore i podupirati ekstremističke pokrete, uzimajući u obzir činjenicu da razmjeri kibernapada stalno rastu;

četvrtak, 10. listopada 2019.

11. prima na znanje pozitivan učinak dobrovoljnih mjera koje u cilju borbe protiv dezinformiranja poduzimaju pružatelji usluga i platforme, uključujući nova pravila za povećanje transparentnosti izbornog oglašavanja na društvenim medijima u Kodeksu dobre prakse, kao i mjere koje su Komisija i države članice poduzele prošle godine, te ih podsjeća na njihovu zajedničku odgovornost u pogledu borbe protiv dezinformiranja;

12. podsjeća na svoju rezoluciju od 25. listopada 2018. u kojoj je zatražio od Facebooka da nakon skandala s poduzećem Cambridge Analytica provede razne mjere kako bi se spriječila upotreba te društvene platforme za uplitanje u izbore; napominje da Facebook nije poduzeo daljnje korake u pogledu većine tih zahtjeva;

13. smatra da izborne smetnje u jednoj državi članici utječu na EU u cjelini jer mogu utjecati na sastav institucija EU-a; smatra da se te prijetnje ne mogu riješiti izoliranim djelovanjem nacionalnih tijela niti samoregulacijom privatnog sektora, već je potreban koordiniran pristup na više razina, s više dionika; smatra da bi na razini EU-a i na međunarodnoj razini trebalo razviti pravni okvir namijenjen suzbijanju hibridnih prijetnji, uključujući kibernapade i dezinformacije, kako bi se omogućio snažan odgovor EU-a;

14. međutim, ponavlja da je potrebno razviti snažnu zajedničku europsku politiku kako bi se učinkovito pristupilo rješavanju stranih uplitanja i kampanja dezinformiranja s pomoću snažne komunikacije EU-a s internetskim platformama i pružateljima usluga;

15. poziva sve uključene aktere da nastave poduzimati napore u cilju osiguranja da su demokratski procesi, kao i izbori, zaštićeni od uplitanja stranih državnih i nedržavnih aktera i manipulacija; posebno skreće pozornost na potrebu za poboljšanjem medijske pismenosti i građanskog obrazovanja kroz kulturu i obrazovanje od rane dobi kako bi se onima na koje su kampanje dezinformiranja usmjerene omogućilo da prepoznaju pristranost tih informacija; stoga potiče države članice da u svoje nastavne planove uključe posebne tečajeve o medijskoj pismenosti te da osmisle informativne kampanje usmjerene na one segmente stanovništva koji su izloženiji dezinformacijama;

16. zabrinut je zbog toga što EU ovisi o stranim tehnologijama; naglašava da EU treba nastojati povećati vlastite kapacitete jer će se time ograničiti mogućnosti za zlonamjerno uplitanje stranih aktera u izbore;

17. ponavlja svoj poziv Komisiji i državama članicama da stvore okružje pogodno za inovacije, utemeljeno na načelima tržišnoga gospodarstva i zaštite temeljnih prava kako bi europskim poduzećima omogućile da ostvare svoj puni potencijal i iskoriste zaštitu tih prava kao konkurentsku prednost;

18. poziva na to da se nacionalnim i europskim financijskim sredstvima ojačaju kapaciteti za borbu protiv strateške komunikacije neprijateljskih trećih strana i da se razmjenjuju informacije i najbolja praksa u tom području, i u okviru aktualnog VFO-a i u okviru VFO-a za razdoblje nakon 2020., među ostalim putem programa Obzor Europa i Digitalna Europa; naglašava da bi takvi programi trebali uključivati odgovarajuće zaštitne mjere kako bi se osigurala stroga usklađenost s međunarodnim pravom i ljudskim pravima, posebno pri financiranju trećih zemalja;

19. naglašava da je potrebno nastaviti podupirati i poticati odgovorno novinarstvo i uredničku odgovornost, kako u tradicionalnim tako i u novim medijima, u suočavanju s neprovjerenim ili jednostranim pristranim informacijama koje ugrožavaju povjerenje građana u neovisne medije;

20. naglašava da je ključno podupirati javne medije koji se ne oslanjaju na privatne izvore financiranja i stoga javnosti mogu pružiti visokokvalitetne i nepristrane informacije, uz istodobno jamčenje i održavanje svoje neovisnosti o političkim interferencijama;

21. ponavlja svoju potporu vrijednom radu Europske zaklade za demokraciju u pružanju potpore organizacijama koje se bore protiv lažnih vijesti i dezinformacija;

22. smatra da bi EU trebao raditi na praktičnim rješenjima za podupiranje i jačanje demokratskih, neovisnih i raznolikih medija u zemljama u susjedstvu EU-a te u zemljama zapadnog Balkana koje su kandidatkinje za pristupanje EU-u;

23. poziva na pretvaranje radne skupine East Stratcom u stalnu strukturu u okviru Europske službe za vanjsko djelovanje, uz znatno više razine financiranja i veći broj zaposlenih nego do sada;

24. ističe da je zbog složenosti rizika koje predstavljaju izborne smetnje i dezinformacijske kampanje na internetu, za otkrivanje tih rizika i upravljanje njima potrebna međusektorska suradnja koja uključuje nadležna tijela i dionike;

25. poziva Komisiju da izbornu opremu prizna kao kritičnu infrastrukturu kako bi se osiguralo da se u slučaju kršenja Direktive o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava ([9]) mogu pružiti primjereni odgovori;

26. podsjeća da znatan udio tih zlonamjernih uplitanja predstavlja kršenje europskih pravila o zaštiti podataka i privatnosti; poziva nacionalna tijela za zaštitu podataka da u potpunosti iskoriste svoje ovlasti za istraživanje kršenja zaštite podataka i uvođenje odvraćajućih sankcija i kazni;

27. ponovno poziva države članice da uz potporu Eurojusta provedu istrage o navodnom nezakonitom korištenju internetskog političkog prostora od strane stranih snaga;

28. poziva Komisiju da nastavi pratiti utjecaj uplitanja stranih aktera diljem Europe i da ispuni obvezu koju je svečano preuzela njezina novoizabrana predsjednica Ursula von der Leyen u cilju „uklanjanja opasnosti od vanjske intervencije u europske izbore” ([10]);

29. poziva sljedećeg potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da borbu protiv dezinformacija uvrsti među središnje ciljeve vanjske politike;

30. poziva Komisiju da ocijeni moguće zakonodavne i nezakonodavne mjere kojima bi se omogućilo interveniranje platformi društvenih medija u cilju sustavnog označavanja sadržaja koji dijele botovi, preispitivanje algoritama kako bi se osiguralo da su što nepristraniji te zatvaranje računa osoba koje sudjeluju u nezakonitim aktivnostima čiji je cilj ometanje demokratskih procesa ili poticanje govora mržnje, a da se pritom ne ugrozi sloboda izražavanja;

31. poziva Komisiju i države članice da pruže potporu javnim institucijama, skupinama za strateško promišljanje, nevladinim organizacijama i internetskim aktivistima na lokalnoj razini koji rade na pitanjima propagande i dezinformiranja te da osiguraju financijska sredstva i potporu za kampanje za podizanje javne svijesti usmjerene na povećanje otpornosti građana EU-a na dezinformacije;

32. podsjeća na to da zviždači, kada objavljuju informacije od javnog interesa, imaju važnu ulogu u zaštiti demokracije i upravljanja; poziva vlasti država članica Vijeća Europe da uspostave i šire politiku o zviždačima na temelju poštovanja 20 načela navedenih u Preporuci CM/Rec(2014)6; podsjeća na nedavno donesenu direktivu o zaštiti zviždača;

33. podsjeća na to da EU stavlja na raspolaganje 4 175 milijuna EUR za mjere kojima je cilj podupiranje slobode medija i istraživačkog novinarstva, uključujući mehanizam za odgovor na kršenje slobode tiska i medija te konkretnu zaštitu novinara;

34. smatra da EU može zaštititi svoje demokratske procese samo ako na holistički način uzme u obzir strane autoritarne smetnje i uhvati se u koštac sa slabim točkama u svim aspektima demokratskog upravljanja i institucija, uključujući europske političke stranke;

([9]) Direktiva (EU) 2016/1148 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o mjerama za visoku zajedničku razinu sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava širom Unije (SL L 194, 19.7.2016., str. 1.).

([10]) „Ambicioznija Unija: Moj plan za Europu”, Ursula von der Leyen – Političke smjernice za sljedeću Europsku komisiju 2019. – 2024. (2019.), https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_hr.pdf – str. 21.

35. poziva Komisiju i države članice da se uključe u rasprave s dionicima, kao i s međunarodnim partnerima, među ostalim i u međunarodnim forumima, kako bi se pojačale njihove aktivnosti za suzbijanje hibridnih prijetnji;

36. naglašava da su NATO i njegovi centri izvrsnosti ključan alat za omogućavanje toga da Europa ojača transatlantsku vezu i za povećanje otpornosti Europe i Sjeverne Amerike na dezinformacije;

37. poziva Komisiju da prione na rješavanje pitanja stranog financiranja europskih političkih stranaka i zaklada, a da se pritom ne ometa stvaranje europskog javnog prostora koji nadilazi granice Europske unije te da pokrene raspravu s državama članicama radi rješavanja tih pitanja u vezi s njihovim domaćim političkim strankama i zakladama;

38. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Komisiji, Vijeću te vladama i parlamentima država članica.